

Fotoskolan: Barnfoto

Bilder på barn för livet

Som nybliven förälder är de första veckorna och månaderna kaotiska. I fokus för alla instinkter ligger ditt lilla barn. Men minnen bleknar med tiden. Därför är det bra att ha kameran i beredskap – så att du i efterhand kan gå tillbaka och återuppleva minnena. Vi ger dig några tips på vägen till väl fångade ögonblick.

text och foto _____ **Amy Lagerman**

Fotografera med en stor bländare, till exempel f3,5, så får du mer oskärpa bakom motivet.

VECKORNA EFTER FÖRLOSSNINGEN är ett töcken för många nyblivna föräldrar. Lyckan över den nya lilla familjemedlemmen blandas med oro över hur man ska hantera den nya situationen. För att inte tala om sömnbristen som dämpar uppmärksamheten på livet utanför föräldrabubblan. Det är som det ska vara.

Men trots att det är revolutionerande och trots att varje utvecklingsfas får föräldern att hissna, är minnena förgängliga. Bara några år senare har nya minnen ersatt de gamla, och plötsligt är barnets första leende lite suddigt i konturerna. Och när var det egentligen lilla knyttet upptäckte sina små tår? Om du som förälder inte minns det är risken stor att ingen annan heller gör det.

Med en digitalkamera, vilken som helst, kan du ta bilder där du enkelt håller koll på milstolparna

i barnets utveckling. Ställ in rätt datum och tid i kameran så sköter sig grovkategoriseringen av sig själv. Har du tid och ork att höja ambitionsnivån är det alltid en god idé att göra minnesnoteringar direkt i bildfilerna, men det kan du med gott samvete skjuta upp tills du lärt känna bebisen. Och ta för vana att alltid spara alla filer på minst två separata hårddiskar – som helst förvaras på två olika ställen. En bildfil som bara finns på en dator är bara en hårddiskkrasch bort från att försvinna.

Ta bästa bilderna själv

I stort sett kan vi dela in barnfotograferna i två huvudgrupper. I den ena gruppen finns föräldrarna som själva fotograferar sina barn. I den andra gruppen finns yrkesfotograferna som fotar barnen >

LEK-FOTA

Titt-ut! Sätt kameran på auto och låt buset börja. Roligt för både stora och små.

BILDSERIER

Bildreportage är ett både tacksamt och enkelt sätt att berätta en historia.

När du fotograferar bildserier, tänk på att fotografera nära och från avstånd, helhetsbilder och detaljer. I en bildberättelse har både stort och smått sin plats.

åt föräldrarna. Det är inte ovanligt att föräldrarna tycker att yrkesfotografernas bilder är åtskilligt mycket bättre än de egna.

Men med små medel kan också den nyblivna fotografen ta fantastiska bilder som lämpar sig utmärkt såväl i en egentillverkad fotobok som uppförstorade på väggen.

Kamerainställning

Barn håller ett högt tempo, och ska du hinna fotografera får du vackert följa efter. Infallen är lika många som oberäkneliga, och det är både roligt och svårt att fånga barn med kameran. För att slippa missa viktiga ögonblick kan du under goda ljusförhållanden börja med att fotografera på helautomatik. Blir vitbalansen knasig går det i regel snabbt att korrigera i datorn, särskilt om du fotograferat i filformatet raw.

När du är lite varmare i kläderna är AV/A (bländarförval) en smidig övergång som låter dig experi-

NYFIKNA BARN VILL GÄRNA FOTOGRAFERA SJÄLVA. LÅT DEM! MEDAN DE SPRINGER RUNT MED EN GAMMAL KAMERA (SOM DU INTE ÄR RÄDD OM) FÅR DU FLERA UTMÄRKTA TILLFÄLLEN ATT FOTOGRAFERA DEN LILLA FOTOGRAFEN.

mentera med skärpedjupet. Vanligtvis lyfts motivet fram bättre mot en oskarp bakgrund, särskilt om du fotograferar porträtt. Fotografera med en stor bländare, till exempel f3,5, så får du mer oskarpa bakom motivet.

Ett lågt ISO-tal ger mindre brus, vilket är att föredra. Men givetvis måste man väga störande brus mot risken att bilden blir så otydlig att den inte går att använda.

Använder du en kompaktkamera finns det ofta ett förvalsprogram för just barnporträtt. Eftersom kameran då själv fokuserar på barnets ansikte krävs inga särskilda tekniska förkunskaper – du behöver inte göra så mycket mer än att rikta kameran åt rätt håll och trycka på knappen.

Vardagsmotiv

Glada leenden från barn är nästan omöjliga att inte besvara, alldeles oavsett om leendet fyras av från barnet som sitter bredvid oss i soffan eller om vi ser leendet på en bild. Men varken stora eller små är glada jämt, varför du inte bör missa att ta bilder på tårglittrande ögon, fundersamt rynkade ögonbryn eller ilsket skrikande små munnar. Kort sagt vill du

ENKEL BAKGRUND

En svart fleecfilt att drapera runt pappa och ett fönster. Mer behövs inte för att fota nyfödda bebisar. Underexponera ett steg för att få en riktigt mörk bakgrund.

ha bilder på hela uppväxten, inte bara de lyckigaste stunderna. Självklart utan att försumma barnet eller överträda barnets gränser. Den bästa fotografen behandlar alltid sina modeller med respekt oavsett ålder.

Barn fejkar inte

Barn är ärliga och svåra att regissera. Är barnet inte på humör för att le stort in i kameran kommer det heller inte att göra det. Därför är det upp till den vuxna att anpassa sig för att kunna fånga ögonblicket i flykten. Sätt dig på golvet med kameran i säkert, men nära, förvar.

Är barnet av modell yngre kommer det med största sannolikhet både att vilja smaka och känna på kameran. Var beredd på distraherande manövrar för att undvika både en trasig kamera och ett besviken barn. Samtidigt är intresset för den spännande manicken till din fördel eftersom barnet kommer att rikta hela sin intensitet mot det du har framför ansiktet. Ju längre du sitter och leker med barnet, desto större chans har du givetvis att ta bilder av ett barn som förtjust skrattar tillsammans med dig.

LJUSET SOM FALLER IN FRÅN ETT FÖNSTER GER ETT VACKERT JÄMNT LJUS. GENOM ATT EXPONERINGSKOMPENSERA LJUSAR DU UPP BILDEN VILKET SÄRSKILT PASSAR BARNMOTIV.

Oavsett om du fotograferar med en systemkamera eller en kompakt är det oftast bäst att fotografera med befintligt ljus hellre än med rakt på-blixt. Om möjligt kanske ni kan byta blöja i soffan nära ett fönster eller bygga med lego på golvet i ett lust rum. När ljuset tryter går det att skapa stämningfulla bilder med hjälp av golvlampor i kombination med ett högre iso-tal. Ställ gärna in kamerainställningen på förhand så att du enkelt kan dra fram kameran och fotografera. Med möjlighet att fota i Live-view behöver du inte ens distrahera barnet genom att dölja ditt ansikte med kameran.

Måste du trots allt använda blixt bör du undvika att rikta den direkt mot barnets ansikte. Det är riktigt jobbigt att få starkt ljus i ögonen, och ett barn är tillräckligt ärligt för att visa dig exakt hur otrevlig upplevelsen är. Respekterar du inte barnets gränser kommer det att lära sig att det är obehagligt att fotograferas. Därefter blir varenda bild en kamp. Studsa hellre ljuset upp i taket, eller mot en ljus vägg. Är blixten fixerad rakt fram kan du prova att klistra några lager vit kirurgtejp över glaset. Det kan hjälpa till att dämpa ljusstyrkan.

Porträtt

När vi tittar på en bild söker sig blicken till det vi identifierar som ögon. Det är därför du i första hand bör koncentrera dig på barnets ögon. Och, om det passar stämningen du vill återge, är det på ögonen som du bör lägga skärpan. Råkar håret eller

FOKUS PÅ ÖGONEN

Vi söker ögonkontakt, också när vi tittar på en bild. Försök därför att lägga skärpan i första hand på ögonen.

munnen vara suddigt gör det inte så mycket. Lite fart och fläkt i bilden förstärker barnets energi snarare än förstör.

Gå riktigt nära – men med förnuft. Att få en kamera upptryckt mot näsan är distraherande, och du vill ju ta naturliga och ärliga porträtt av barnet. Som förälder är du välkommen in i barnets personliga sfär, medan en utomstående vuxen inte är det.

När du komponerar bilden finns det några goda tips att ta till sig.

Ett tips är att undvika att alltid placera motivets viktigaste beståndsdelar i centrum. Därför kan du testa att redan i fotograferingsögonblicket beskära bilden ganska hårt. Se vad som händer om du kapar en bit av huvudet och därmed placerar barnets ögon i den övre tredjedelen av bilden. Eller den nedre. Och vad händer i bilden om du vinklar kameran en aning?

Ett annat tips är att undvika att ha en alltför rörlig bakgrund. En färgstark och detaljrik bakgrund >

När du fotograferar porträtt är ögonen viktigare än toppen på huvudet. Prova att beskära hårt redan vid fototillfället för att få riktigt nära bilder.

FÖRENKLA MED SVARTVITT

Alltför många färger i en bild kan störa ögat. Du kan ofta rädda bilden genom att göra om den till svartvitt.

Leta efter linjer i bilden. En horisont måste inte alltid vara rak. Ett annorlunda perspektiv kan öka spänningen i bilden.

stjal fokus från barnet. Om du måste fotografera framför en bokhylla, eller ett berg av leksaker, kan bilden bli mer harmonisk genom att du omvandlar den från färg till svartvitt.

Ljuset spelar en stor roll i hur resultat blir när du fotar porträtt. Fönsterljus kan ge ett snällt och mildt ljus. Skulle solen lysa in direkt genom rutan är det bra med en blixtn som lättar upp hårda skuggor i barnets ansikte. (Så länge blixten inte distraherar barnet så klart.) Eller varför inte studsas ljuset mot en reflexskärm? Har du ingen duger en bit vit kartong utmärkt.

Berätta med bilderna

För att berätta en historia behöver du ta med omgivningen i berättelsen. En helhetsbild innehåller ofta så många detaljer att det är svårt att peka ut de viktigaste. Därför är det en bra idé att komplettera med flera mindre utsnitt.

Träna dig på att komma ihåg att fotografera

VARJE VARDAG ÄR EN EGEN BERÄTTELSE. ÄVEN OM DET ÄR OMÖJLIGT ATT DOKUMENTERA VARENDA EN ÅNGRAR MAN SIG EFTERÅT OM ÅTMINSTONE INTE NÅGRA STYCKEN VALDES UT.

detaljer. En nyfödd bebis fingrar, särskilt om de greppar sin förälders pekfinger och visar på storleksförhållandena, är ett perfekt motiv. Liksom den lilla knappnäsan, de valkiga låren och de minimala fötterna. Leksakerna på golvet, gardinen och den lilla tavlan ovanför sängen hör också hemma i berättelsen.

Ett lite äldre barn kanske har en snuttefil eller älskat gosedjur som ständigt hänger med i barnets fotspår. Det bör fotograferas. Kompanjonen kan bli utsliten eller tappas bort, och då är det roligt att ha den kvar åtminstone på bild.

En frukost med tillhörande kladdfest är inte särskilt skojig när det är dags att skrapa gröten från väggarna. Men samma regel som gäller för lumpenhistorier gäller för småbarnstiden. Man glömmer snabbt det jobbiga och kommer i stället ihåg det roliga. Senare kommer du att skratta åt röran din lilla tjej eller kille åstadkom.

BILDER FRÅN SMULTRONSTÄLLENA

Kameraläget AV/A med mindre bländare ger god skärpa över hela bilden. Men se upp för alltför hårda kontraster.

SOVANDE BARN

Använd gärna ett stativ för att få skärpa i bilden. Passa på när barnet är stilla.

Varje vardag är en egen berättelse. Även om det är omöjligt att dokumentera varenda en ångrar man sig efteråt om åtminstone inte några stycken valdes ut.

Lek med färger

Att låta en färg gå igenom en bildserie är snyggt och ett ganska enkelt sätt att knyta ihop en berättelse. Låt den dominerande färgen på snuttefilten gå igenom i barnets kläder eller napp och växla mellan närbilder och helhetsbilder. Lägger du till ett kortare skärpedjup i bilderna kan du lyfta fram den röda tråden ytterligare genom att lägga skärpan på enstaka detaljer.

Du kan också hoppa på high key-trenden. Spotmät för skuggorna och se till att belysningen är så platt och jämn som möjligt. Fönsterljus är ofta utmärkt. Välj ett positivt värde på exponeringskompensationen (läs i manualen för att få reda på hur du exponeringskompenserar med din kamera) och stäm av exponeringen i histogrammet. Kurvan ska så långt ut till höger som möjligt – utan att slå i ytterkanten eftersom bilden då förstörs av utbrända partier.

Du kan också – fortfarande med ett jämnt ljussatt motiv – efterbehandla din bild digitalt för att uppnå samma effekt. Fotograferar du i raw är det enklast att dra i kurvorna direkt när du framkallar bilderna digitalt. Därpå fördjupar du skuggorna i iris med hjälp av ett efterbelysningsverktyg i bildbehandlingsprogrammet och ljusar upp ögonviktorna med hjälp av skuggverktyget. Det finns en uppsjö instruktioner för olika metoder att hitta på internet.

Festliga motiv

De flesta föräldrar är beredda med kameran när barnet blåser ut ljusen på tårtan under barnkalaset. Men glöm inte att fota barnet när det exalterat hoppar omkring när ballongerna hängs upp, när det drar girlanger över hela golvet, när ljusen trycks ner i tårtan, eller när det vitt som ett spöke hjälper till att mjöla degen till bullbaketen. Ett kalas är så mycket mer än att äta tårta och öppna paket. Det är också många dagars intensiv längtan och uppbyggda förhoppningar. Det har sin självklara plats i fotoalbumet.

Har du tillfälle att ta bilder under högtidliga tillfällen, som bröllop eller ett dop, är det barnen som kommer att ge dig de roligaste bilderna. Med sin barnsliga ärlighet bryr de sig i regel inte ett smack om att stå stilla och vara uppmärksamma. De hoppar hellre hage, pillar sig i naveln eller sjunger en liten sång.

Sovande barn

Trötta föräldrar till energiknippen säger ibland att »... men han är söt när han sover«. Vilket stämmer. En varmosig kille eller tjej som slocknat för natten är en bild av total ro och stillhet. Här behöver du ett stativ, en ficklampa och en fjärrutlösare. Montera kameran på stativet, välj kameraläget av och komponera bilden. Tänd sen ficklampan och rikta den i golvet nedanför barnets säng. (Var noga med att inte rikta lampan direkt mot barnet.) När det är tillräckligt ljust ställer du in fokus och fixerar. Använd fjärrutlösaren för att ta bilden, och rör sedan inte kameran innan du hört klicket som markerar att bilden är klar.

När du ska fotografera barn som sover är det en god idé att använda stativ - särskilt om ljuset är dåligt. Ta hjälp av ströljuset från en ficklampa när du ställer in skärpan. Exponera sedan med hjälp av en fjärrutlösare för att undvika oskärpa.

DET FINNS NÅGRA GENERELLA REGLER SOM VARJE BARNFOTOGRAF BÖR KÄNNA TILL. DEN VIKTIGASTE ÄR ATT RESPEKTERA BARNET, TÄTT FÖLJD AV REKOMMENDATIONEN ATT FOTA I SAMMA HÖJD SOM BARNET.

MISSA INTE MINSPELET

Suddiga detaljer går att leva med. Det viktigaste när du fotograferar barn är att se deras personlighet.

Använd dina bilder. Vill du inte sitta och klistra in dem i vanliga album kan du trycka en personlig fotobok för en relativt billig peng. Då är de till större glädje än om du g(l)ömmar bilderna på hårddisken.

Skriv ut fotoböcker

I dag är det inte särskilt dyrt att printa ut egna fotoböcker. Ofta kan du välja mellan olika färdiga mallar som du bara pluttar in bilderna i, alternativt göra egen sidformgivning i något bildbehandlingsprogram. Det är enkelt att lägga in text om man vill lägga in berättelser eller bara skriva in bildtexter. En klar fördel med tryckta fotoböcker är att du slipper sitta och klistra in bilderna i ett traditionellt fotoalbum. Och att bara sortera in bildfilerna i datorn, eller ner i en kartong, är ett slöseri på minnen.

När du gör din fotobok är det en god idé att på förhand fundera ut ett tema. Berätta en historia med bilderna och sammanfatta dem under till exempel »barnets första år«, »vårt sommarlov« eller »årskurs ett«. Samlas bilderna och förenas under ett givet tema är det lättare för minnet att gå tillbaka i tiden. Är färgerna för grälla kanske det blir lugnare för ögat om bilderna printas i svartvitt. I en svartvitt bok blir enstaka färgbilder extra spännande.

Läs Kamera & Bilds test av fotoböcker:
www.kamerabild.se/tester/tillbehor/Stort-test-av-egna-fotobocker-1.242924.html

Det finns några generella regler som varje barnfotograf bör känna till. Den viktigaste är att respektera barnet, tätt följd av rekommendationen att fota i samma höjd som barnet. Tar du bilder uppfifrån förmedlar du känslan av att barnet är i underläge. Sätt dig därför ner tillsammans med barnet. Slappna av och ha roligt.

Är det ett litet barn tar du bilder i farten, eller passar på att vara lite mer styrande när barnets mamma eller pappa kan hjälpa till att roa barnet. Är barnet lite äldre är det lämpligt att fråga om det är okej att ni gör några bilder ihop. Visar du resultatet och berömmar direkt efter lär du barnet att det bara är roligt att stå framför kameran. Och med en linslus i familjen har du stora chanser att samla på dig riktigt många guldskrud för framtiden. _____